706/04

Den 9. marts 2005 blev i sag nr. 63.422:

xxxx xxxxxxxx
xxxxxxxxxxx xx
xxxx xxxxxxxxx xxx

mod

Danica Pension
Parallelvej 17
2800 Lyngby

afsagt sålydende

k e n d e l s e :

_____

Forsikringstageren, der har livsforsikring i Danica Pension, klager over, at selskabet med virkning fra 1/1 2004 har hævet det månedlige omkostningsbidrag.

Selskabet har fastholdt at være berettiget til at indføre gebyret under henvisning til det til Finanstilsynet anmeldte bonusregulativ.

Det fremgår af sagen, at klageren har en pensionsordning i selskabet. I december 2003 har selskabet sendt en orientering til klageren om ændring af omkostningsbidrag til administration mv. Det fremgår heraf:

"***Ændring af omkostningsbidrag til administration m.v.***

Som kunde i Danica Pension betaler du i dag et bidrag til dækning af blandt andet omkostningerne til administration. På nogle pensionsordninger dækker denne betaling imidlertid ikke vores omkostninger. Derfor foretager vi nogle ændringer, der træder i kraft den 1. januar 2004. Ændringerne er anmeldt til Finanstilsynet.

…..

Privat pensionsordning med præmiebetaling

I dag betaler du en procentdel af indbetalingerne på din pensionsordning til dækning af omkostninger, og det vil du fortsat skulle gøre. Derudover betaler du et beløb på

op til 62 kroner om måneden. Størrelsen af dette beløb afhænger af, hvornår du har oprettet din pensionsordning, hvor stor din opsparing er, og hvor ofte du indbetaler.

Den 1. januar 2004 ændrer vi på beregningen af det månedlige beløb. Det betyder, at betalingen til dækning af omkostninger stiger på din pensionsordning. Betalingen stiger maksimalt med 1 procent af opsparingen. Du vil dog fortsat højst skulle betale 62 kroner om måneden. Beløbet regulerer vi en gang om året."

Nævnet har spurgt Finanstilsynet, om der i forbindelse med anmeldelsen af regulativet foretages en prøvelse af indholdet. Finanstilsynet har i sit svar af 17/5 2004 bl.a. anført:

"Finanstilsynet kan bekræfte, at tilsynet påser, at selskabernes bonusregulativer og bonussatser er betryggende og rimelige. For så vidt angår bonussatser sker tilsynets kontrol efterfølgende."

Finanstilsynet har uddybende anført:

"Det følger af § 21 i lov om finansiel virksomhed, at selskabets regler for beregning og fordeling af realiseret resultat skal føre til en rimelig fordeling mellem de enkelte kunder. Størrelsen af fremtidig bonus er ikke garanteret. Selskabet har mulighed for at ændre anmeldte bonusregulativer også for bestående forsikringer, hvis det er i overensstemmelse med de aftaler, som selskabet har indgået med sine kunder.

Finanstilsynets påser løbende, at selskaberne overholder bestemmelserne i lovens § 21 om betryggenhed og rimelighed, herunder bekendtgørelse om kontributionsprincippet, som er udstedt i medfør af lovens § 21, stk. 5. Tilsynet er forpligtet til at reagere overfor selskaberne, såfremt det anmeldte ikke kan anses for at leve op til lovens krav, men Finanstilsynet manglende reaktion indebærer ikke, at Finanstilsynet kan tages til indtægt for, at have godkendt det anmeldte grundlag.

I henhold til § 3, stk. 3, i anmeldelsesbekendtgørelsen skal anmeldelser af satser, parametre og lignende, hvor selskabet højst forpligter sig til anvendelse af de anmeldte størrelser i et år, ikke indeholde en økonomisk, juridisk og aktuarmæssig redegørelse for de anmeldte størrelser. I stedet skal der efterfølgende redegøres for de anmeldte størrelser i den ansvarshavende aktuars beretning til Finanstilsynet for det år, stør-

relserne er taget i anvendelse. Dette betyder, at tilsynets kontrol af f.eks. gebyrers rimelighed hovedsagelig sker efterfølgende i forbindelse med tilsynets gennemgang af aktuarens beretning.

…

Såfremt Finanstilsynet ved den efterfølgende kontrol konstaterer, at selskabets anmeldte satser, parametre og lignende ikke kan anses for at leve op til lovens krav om rimelighed, vil Finanstilsynet i medfør af § 21, stk. 6, i lov om finansiel virksomhed pålægge selskabet, at rette op på fordelingen med konsekvens for den allerede forløbne periode."

Klageren har over for nævnet nedlagt påstand om, at selskabet er uberettiget til at forhøje det omtvistede gebyr. Klageren har til støtte for sin påstand anført:

"Jeg er utilfreds med præmieforhøjelsen på over 100%"

Selskabet har over for nævnet fastholdt at være berettiget til at indføre gebyret. Klageren har i skrivelse af 16/2 2004 anført:

"Jeg kan fortsat ikke se, at jeg har fået en dokumentation i form af beregning med videre der dokumenterer, at en stigning på ca. 105 % er berettiget, hverken ud fra samfundsudvikling eller i øgede krav fra det offentlig i 2004.

Jeg savner fortsat en regnskabsmæssig beregning der kan bekræfte en stigning på 105 %, uanset om stigningen fradrages i forsikringens bonus."

Selskabet har anført:

- at det er berettiget, at selskabet trækker et omkostningsbidrag ved beregning af bonus, medens pensionsordningen er under udbetaling,
- at selskabet har været berettiget til at ændre reglerne for beregning af omkostningsbidraget,
- at det til enhver tid gældende bonusregulativ er anmeldt til Finanstilsynet, der påser overholdelsen af lov om finansiel virksomhed,
- at omkostningsbidraget skal dække de udgifter, der generelt set er forbundet med administrationen af forsikringen,
- at forsikringsselskaber er pålagt en række pligter ved lov og uanset at selskabet løbende har foretaget forenklinger og effektiviseringer af administrationen, kan et

uændret omkostningsbidrag ikke dække de udgifter, der er forbundet med administrationen af kundernes pensionsordninger,

- at omkostningsbidraget indgår i den samlede beregning af bonus, hvilket i praksis vil sige, at eventuel fremtidig bonus bliver reduceret med bidraget, samt
- at stigningen i klagerens omkostningsbidrag kan synes stor, men at den er nødvendig, da det hidtidige omkostningsbidrag på klagerens forsikring har været for lavt.

Nævnet har i skrivelse af 17/9 2004 bedt selskabet oplyse, om gebyret alene fratrækkes i årets bonus. Endvidere har nævnet ønsket oplysninger om, hvor gebyret indtægtsføres i regnskabet, og om gebyret bevirker, at selskabet får større indtægter end ellers, og om gebyret formindsker de generelle omkostninger. Endelig har nævnet bedt selskabet redegøre for hjemmelen til at ændre i bonusregulativet henset til, at klagen vedrører en forsikring, der er tegnet i Statsanstalten for Livsforsikring.

Hertil har selskabet i skrivelse af 4/10 2004 anført:

"I forhold til ankenævnets brev fra den 17. september 2004 er det nødvendigt at pointere, at der ikke juridisk set er tale om et gebyr. Kunderne betaler ikke et gebyr. Der er tale om et omkostningsbidrag, der indgår i beregningen og fordelingen af bonus i henhold til lov om finansiel virksomhed § 20.

Det bemærkes i forlængelse heraf, at Danica Pension ikke har kommunikeret, at omkostningsbidraget skulle være et gebyr.

Ad 1) fratrækkes omkostningsbidraget alene i årets bonus?

Det er principielt forkert at formulere det som, at omkostningsbidraget fratrækkes bonus. Omkostningsbidraget indgår i overensstemmelse med vores anmeldelse til Finanstilsynet ved beregningen af bonus, hvilket vil sige, at det er et element i opgørelsen af bonus.

Omkostningsbidraget kan ikke i sig selv direkte fratrækkes kommende års bonus, men da eventuel negativ bonus underskudsfremføres - ligeledes i overensstemmelse med vores anmeldelse til Finanstilsynet - til senere år, så kan omkostningsbidraget indirekte komme til at påvirke beregningen af bonus i efterfølgende år.

Ad 2) hvor indtægtsføres omkostningsbidraget i selskabets regnskab?
Omkostningsbidraget reducerer selskabets livsforsikringshensættelser og øger Kollektivt bonuspotentiale. Desuden forbedres selskabets omkostningsresultat.

Ad 3) bevirker omkostningsbidraget, at selskabet får større indtægter?
Isoleret betragtet giver ændringen - alt andet lige - en stigning i selskabets omkostningsindtægter. Selskabets indtægter stiger - alt andet lige - med 30 procent af de yderligere omkostningskroner, der trækkes ved beregningen af bonus. Disse 30 procent er egenkapitalens risikotillæg.

De øvrige 70 procent giver en stigning i Kollektivt bonuspotentiale. Kollektivt bonuspotentiale er den del af det realiserede resultat, der er henlagt til kollektivet af forsikringstagere med henblik på fremtidig fordeling til den enkelte forsikringstager. Kollektivt bonuspotentiale er således ikke bonus, da et kendetegn ved bonus er, at den er individualiseret. Kollektivt bonuspotentiale er midler, der i fremtiden kan anvendes til fordel for de forsikrede.

Kollektivt bonuspotentiale skal i henhold til kontributionsprincippet, således som dette er fastsat i kontributionsbekendtgørelsen, frigives inden for rimelig tid, således at det sikres, at de generationer af forsikringstagere, der har været med til at oparbejde Kollektivt bonuspotentiale, får del heri.

Ad 4) formindsker omkostningsbidraget de generelle omkostninger?
Det er lagt til grund, at der med spørgsmålet menes, om Danica Pension har foretaget andre ændringer i bonusregulativet, der har direkte sammenhæng med den konkrete ændring i omkostningsbidraget. Ændringer, der skulle have bevirket, at nogle forsikringer har fået en reduktion i forsikringernes samlede omkostningsbidrag, uden at der herved er taget stilling til, om det samlede omkostningsbidrag for kollektivet af forsikringer er steget eller faldet.

Indførelsen af et mindste omkostningsbidrag har ikke direkte forbindelse til andre ændringer i bonusregulativet.

En del forsikringstagere bliver - alt andet lige - bedre stillet efter ændringen. Disse forsikringstagere har - alt andet lige - mulighed for mere bonus på sigt end før ændringen. Denne mulighed skyldes Kollektivt bonuspotentiale, der som skrevet ovenfor skal frigives inden for rimelig tid.

Ændringen er udtryk for, at der skabes en bedre balance mellem indtægter og udgifter. Der har hele tiden været omkostningsunderskud. Dette underskud bliver nu i højere grad dækket af de forsikringer, der er med til at skabe omkostningsunderskuddet.

Ændringen er derfor udtryk for, at Danica Pension i højere grad lever op til kontributionsprincippet, der foreskriver, at den del af det realiserede resultat, der tilfalder forsikringerne, skal tildeles den enkelte forsikring efter, hvorledes den har bidraget til resultatet.

En ændring af bonusregulativet, der fremmer en fordeling i større overensstemmelse med kontributionsprincippet, anses sædvanligvis for rimelig i henhold til lov om finansiel virksomhed § 21.

Ad 5) hvor er hjemlen til at foretage ændringen i bonusregulativet i sag 63.422?

Forsikringen er oprindeligt tegnet i Statsanstalten for Livsforsikring, der ikke var omfattet af den dagældende lov om forsikringsvirksomhed - bortset fra nogle enkelte bestemmelser, der ikke er relevante for sagen, jf. LBKG nr. 127 af 23. marts 1984 § 2, stk. 2 (lov om forsikringsvirksomhed; historisk).

Statsanstalten for Livsforsikrings regler for fordeling af realiseret resultat var fastsat ved lov og kunne som sådan ændres ved lov, hvilket også fremgår af de fremlagte forsikringsbetingelser § 38.

I Lov nr. 622 af 21. december 1983 (lov om Statsanstalten for Livsforsikring; historisk) var det forudsat, at Statsanstalten med tiden skulle være omfattet af lov om for-

sikringsvirksomhed, hvorfor industriministeren var pålagt at ophæve § 2, stk. 2 i den dagældende lov om forsikringsvirksomhed, når §§ 3-5 i Lov nr. 622 af 21. december 1983 trådt i kraft, jf. lovens § 7, stk. 3.

Ved Bekendtgørelse nr. 402 af 17. juni 1986 ophævedes den dagældende lov om forsikringsvirksomheds § 2, stk. 2, hvorefter lov om forsikringsvirksomhed fandt anvendelse på Statsanstalten for Livsforsikring, jf. Lov nr. 622 af 21. december 1983 § 3, stk. 1.

Da Statsanstalten for Livsforsikring herefter var omfattet af den dagældende lov om forsikringsvirksomhed, følger det heraf, at bonusregulativet fremover skulle fastsættes i medfør af den dagældende lov om forsikringsvirksomhed §§ 30-31, der derfor sammen med formuleringen i forsikringsbetingelserne udgør Danica Pensions hjemmel til at ændre i bonusregulativet.

Andet

Det er fortsat Danica Pensions opfattelse, at vi har haft hjemmel til at foretage den omhandlede ændring. Det er endvidere Danica Pensions opfattelse, at den foretagne ændring i bonusregulativet bevirker en bedre efterlevelse af kontributionsprincippet.

Danica Pension kan derfor fortsat ikke imødekomme klagerne."

Finanstilsynet er i skrivelse af 17/9 2004 anmodet om at oplyse, om der af selskaberne er anmeldt andre lignende gebyrer.

Finanstilsynet har i sit svar af 13/10 2004 bl.a. anført:

"I brevet spørger Ankenævnet endvidere, om Finanstilsynet kan oplyse, hvilke forskellige former for gebyrer, der er anmeldt til tilsynet.

Finanstilsynet kan desværre ikke give Ankenævnet en detaljeret oversigt over, hvilke forskellige former for gebyrer der er anmeldt til tilsynet. Dette ville kræve en meget omfattende og ressourcekrævende gennemgang af samtlige anmeldelser, som tilsy-

net har modtaget siden 1993, hvor det nuværende anmeldelsessystem blev indført. Til nævnets orientering kan tilsynet dog nævne en række typiske eksempler på sådanne bonusrelaterede gebyrer:

Et selskab kan - i overensstemmelse med de indgåede forsikringsaftaler, og selskabets anmeldte bonusregler - i bonusberegningen for en forsikring for en given periode fradrage et gebyr. Den bonus, der tilskrives forsikringen for den pågældende periode, bliver derved mindre. Det afhænger af det enkelte selskabs forsikringsaftaler, og anmeldte bonusregler, hvad der sker, hvis den beregnede bonus for en periode bliver negativ herunder som følge af fradrag af et eventuelt gebyr.

- Mange selskaber har anmeldt bonusregler, hvoraf fremgår, at såvel forsikringsydelser som tildelt bonus er garanteret. Det betyder, at bonus, der er tilskrevet en forsikring, ikke senere kan nedsættes igen ved tildeling af negativ bonus.
  Hvis den beregnede bonus for en given periode bliver negativ, må den, afhængig af det enkelte selskabs anmeldte bonusregler, enten afskrives eller fremføres til modregning i senere positive bonusberegninger, da der ikke kan tilskrives negativ bonus.

- Nogle selskaber har anmeldt bonusregler, hvoraf fremgår, at tilskrevet bonus ikke er garanteret. Det betyder, at bonus, der er tilskrevet en forsikring, senere kan nedsættes igen ved tilskrivning af negativ bonus.
  Hvis den beregnede bonus for en given periode bliver negativ, nedsættes den allerede tilskrevne bonus med dette beløb.
  a. For hovedparten af selskaberne gælder, at de i policerne oplyste forsikringsydelser er garanteret. Det betyder, at disse forsikringsydelser ikke senere kan nedsættes som følge af tilskrivning af negativ bonus.
  b. Enkelte selskaber har i forsikringsaftaler og teknisk grundlag m.v. fastsat, at de i policerne oplyste forsikringsydelser ikke er garanteret, men kan ændres (herunder nedsættes) på nærmere angivne betingelser. Det betyder, at disse forsikringsydelser senere kan nedsættes som følge af tilskrivning af negativ bonus, såfremt disse betingelser er opfyldt. Negativ bonus skal dog så vidt muligt først anvendes til nedsættelse af den tilskrevne bonus."

Af Lov om Statsanstalten for Livsforsikring fremgår bl.a.:

"§ 1.

Statsanstalten for Livsforsikring, tidligere Livsforsikrings- og Forsørgelsesanstalten af 1871, hvori er indgået Livrente- og Forsørgelsesanstalten af 1842 og Livsforsikringsanstalten i København, udøver sin virksomhed under den danske stats garanti.

Statsanstalten har sin egen formue, der ikke må sammenblandes med statsformuen.

Statsanstaltens driftsudgifter afholdes af den selv."

Af forsikringsbetingelserne fremgår:

"**Bonus**

§ 38. Efter hver femårig statusopgørelse udlodder Statsanstalten bonus efter nedennævnte regler, der gælder, indtil anderledes ved lov bestemmes.

§ 40 stk. 3. For forsikringer tegnet på de efter denne lovs ikrafttræden gældende præmieberegningsgrundlag sker fordelingen under hensyntagen til det overskud, som de enkelte forsikringer efter en kollektiv beregning har frembragt ved gevinst på dødelighed, invaliditet, rente og tillæg."

Af det til Finanstilsynet anmeldte bonusregulativ fremgår:

"**§ 1. Almindelige bestemmelser**

…

Reglerne for bonusfordelingen kan ændres, således at ændringerne også gælder allerede tegnede forsikringer, men dog således at allerede fordelt bonus ikke berøres."

Af anmeldelse af ændring dateret 1/12 2003 fremgår:

"**3. Bonusregulativ 'omkostninger'**

…

b. Gebyrer

Afsnittet

'For alle eventuelle forsikringer uden præmiebetaling består omkostningsfradraget af et månedligt gebyr. Gebyret udgør 48 kr. månedligt. Det må dog max. udgøre 0,5% af præmiereserven og skal kunne indeholdes i årets bonus.'

ændres til

'For alle eventuelle forsikringer uden præmiebetaling består omkostningsfradraget af et månedligt gebyr. Gebyret udgør 48 kr. om måneden. Gebyret må dog højst udgøre 1,5% af forsikringens reserve men skal dog som minimum udgøre 10 kr. om måneden'."

Nævnet udtaler:
Nævnet har fået forelagt en række sager af ens karakter. Nævnet har derfor foretaget en samlet bedømmelse af sagerne og udtaler herefter:

Indledningsvis bemærkes, at nævnet finder det uden betydning, hvorvidt beløbet på de 48 kr. betegnes som et gebyr eller et omkostningsbidrag. Af nemheds grunde vil beløbet i det følgende blive benævnt gebyr.

Ved indgåelsen af en livsforsikringsaftale skal præmien på forsikringen efter loven fastsættes betryggende, også kaldet en forsigtigt fastsat præmie. Dette medfører, at forsikringstagerne sædvanligvis har ret til at få andel i det overskud, der kan forventes under aftalens løbetid. I principperne for beregningen af præmien indgår en række elementer, herunder administrationsomkostninger.

Nævnet finder, at et selskab er berettiget til at trække et underskud på omkostningselementet fra i overskuddet på de øvrige elementer - rente og risiko - der er indgået i beregningen af præmien og størrelsen af den garanterede ydelse. Dette gælder også, selv om en forsikringstager herved kommer til at bidrage med et større omkostningsbeløb end forudsat ved beregningen af præmien.

Nævnet finder endvidere, at et selskab i medfør af kontributionsprincippet både er berettiget og forpligtet til at foretage en fordeling af bonus, der tilgodeser omfanget af den enkelte forsikrings bidrag til overskuddet.

Disse principper kan dog i et vist omfang være fraveget ved forsikringsaftalen.

Nævnets medlemmer er herefter enige om, at et selskab almindeligvis er berettiget til at reducere årets bonus med et gebyr, hvis det kan indeholdes i årets samlede bonus. Det kan endvidere fragå i kommende års bonus, hvis selskabet har forbeholdt sig ret til at fremføre tidligere års underskud.

Nævnet forudsætter, at Finanstilsynet påser, at det er i overensstemmelse med kontributionsprincippet, at et sådant bidrag indgår i beregningen af bonus for forsikringer under udbetaling og også påser, at bidragets størrelse står i passende forhold til omkostningsbelastningen.

Nævnets flertal på 3 medlemmer udtaler herefter:
Afgørende for, om gebyret er berettiget, er efter vores opfattelse herefter, om gebyret indgår i en fordeling af den del af årets overskud, der tilfalder forsikringstagerne eller andre berettigede efter forsikringsaftalerne. I givet fald kan dette ske med hjemmel i bonusregulativet, da det af forsikringsaftalerne fremgår, at bonusfordelingen sker efter reglerne i bonusregulativet. Er der derimod tale om, at gebyret påvirker størrelsen af selskabets overskud, kan et sådant gebyr efter vores opfattelse ikke have hjemmel i bonusregulativet, medmindre andet fremgår af forsikringsbetingelserne. Dette er begrundet i, at bonusregulativet alene angives at regulere anvendelsen af bonus**,** og efter vores opfattelse ikke uden særskilt angivelse i forsikringsaftalen kan anvendes til at forøge overskuddet.

Efter det oplyste forbedres selskabets omkostningsresultat ved gebyret, og selskabet får en stigning i sine omkostningsindtægter. Gebyret kan derfor efter vores opfattelse ikke fastsættes med hjemmel i bonusregulativet. Da gebyret ikke i øvrigt har hjemmel i forsikringsaftalen, og da en sædvane for et sådant gebyr ikke er dokumenteret, finder nævnets flertal herefter, at selskabet ikke er berettiget til at fastsætte et gebyr som det omhandlede.

Nævnets mindretal finder af de grunde, som selskabet har anført, at gebyret har fornøden hjemmel og finder ikke grundlag for at kritisere, at selskabet beregner sig et risikotillæg af beløbet.

Afgørelsen træffes efter stemmeflertallet.

Som følger heraf

b e s t e m m e s :

_____

Selskabet, Danica Pension, skal anerkende, at det ikke er berettiget til det omhandlede gebyr.

Marianne Højgaard Pedersen